

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.53>

Дмитро Замишляєв
м. Вінниця, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3943-8576>

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТАХ

Анотація. У статті розглянуто роль цифрових інструментів у процесі навчання гри на ударних інструментах. Визначено вплив додатків, програмних забезпечень, інтерактивних ресурсів на розвиток професійних умінь виконавців. Акцентовано увагу на ефективності поєднання традиційних та цифрових навчальних інструментів.

Ключові слова: цифрові інструменти, мистецька освіта, ударні інструменти.

Abstract. The article examines the role of digital tools in the process of learning to play percussion instruments. The impact of applications, software, and interactive resources on the development of professional skills of performers is determined. The focus is on the effectiveness of combining traditional and digital educational tools.

Keywords: digital tools, art education, percussion instruments

У музичній освіті ХХІ століття спостерігається низка революційних зрушень. В першу чергу вони стосуються активного залучення цифрових інструментів у процес навчання. Не перший десяток років цифровізація є інструментом лекційних курсів навчальних дисциплін, незамінною складовою групових занять. Однак, використання у процесі індивідуальних занять мобільних додатків, програмного забезпечення потребує особливого вивчення та впровадження. Винятковий характер різні інтерактивні платформи мають у процесі навчання гри на ударних інструментах.

Проблема використання цифрових інструментів у галузі освіти неодноразово досліджувалась науковцями. Зокрема, використання використання інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових ресурсів у процесі дистанційного навчання розглядалось Н. Бойко, І. Гевко, І. Гончарук, Р. Гуревич, О. Овчарук, Ю. Олійник та ін., використання сучасних педагогічних програмних засобів вивчалось Ю. Жук, О. Соколюк, С. Величко та ін., формування медіаграмотності майбутніх учителів розглядалось І. Барановською, Н. Мозгальновою та ін.. Враховуючи те, що і досі роль цифрових інструментів у процесі навчання гри на ударних інструментах не отримала достатнього наукового осмислення, вважаємо за потрібне розглянути дане питання. Сказане визначило мету роботи.

Дистанційне навчання є важливою частиною складової сучасної мистецької освіти. «Динамічний рух освітнього процесу вимагає нових підходів

до дистанційного навчання, що передбачає використання методу залучення засобів інформаційно-комунікативних технологій, охоплює широкий спектр засобів, що забезпечують передачу навчальної інформації засобами ІКТ. Такі вимоги актуалізують використання різних медіа джерел, електронних ресурсів» [2, с. 500].

«Вчені зазначають, що вимоги до викладача дистанційного навчання відрізняються від традиційних. Практика показує, що викладачі, які працюють дистанційно, повинні мати універсальну підготовку: володіти інформаційними технологіями, вміти розробляти стратегії суб'єктної взаємодії між учасниками освітнього процесу, а також підвищувати творчу активність та власну кваліфікацію» [3, с. 135]. Дистанційне навчання гри на ударних інструментах має досить багато викликів, недоліків. Однак, не можна не констатувати, що онлайн навчання дозволяє бути присутніми у різних географічних куточках міста, країни чи навіть світу. Також дистанційна освіта дозволяє обрати зручний час для усіх учасників освітнього процесу. Серед безумовних переваг відзначимо можливість демонстрації відео, аудіо, використання різних інтерактивних платформ.

«Професійна компетентність викладача гри на ударних інструментах охоплює рівень володіння необхідними й достатніми знаннями в галузі музичного мистецтва, інтегрованими з уміннями та навичками їх практичного застосування в мистецько-освітній діяльності, і розглядається як результат освітнього процесу. Вона відображає здатність фахівця діяти в умовах професійної «ситуації невизначеності», де знання є базовим фундаментом, а вирішальне значення мають уміння, навички, досвід і здатність ефективно виконувати професійні обов'язки» [1, с. 73]. Зауважимо, що цифрові інструменти розширяють спектр знань, умінь фахівця. Вони є потужними помічниками у виконанні навчальних завдань.

Однією з яскравих платформ, що є засобом комунікації, відеобібліотекою є YouTube. Її безумовною перевагою є безкоштовний доступ до будь-яких ресурсів. Зокрема, це можуть бути відео-пояснення, демонстрація технік виконання. Окрім цього, можна вільно переглядати концерти найвідоміших вітчизняних та світових виконавців, композиторів і т. д.. Вважаємо, що у процесі гри на ударних інструментах важливо переглядати такі відео, мотивуватись та надихатись найкращими шедеврами музичного мистецтва. Досить часто, під час занять викладачі використовують платформу YouTube для увімкнення фонограм для здобувачів гри на ударних інструментах. Це зручно, адже, її можна зупинити у будь-який зручний час, поставити на паузу, відтворити з будь-якого місця, обрати зручний темп, сповільнювати чи пришвидшувати.

Інтерактивна програма Melodics є електронними барабанами. У процесі навчання гри на ударних інструментах вона допомагає розвивати техніку гри, ритмічні навички. Її функціонал є досить простим: здобувач виконує вправи різного рівня під музичний супровід чи метроном, слідує за пульсом, темпом,

звертає увагу на допущені неточності. Безумовно, у процесі занять викладач контролює виконання здобувача. Однак, програма Melodics сприяє формуванню виконавської самостійності, самоконтролю здобувача гри на ударних інструментах.

Варто також відзначити роль у навчанні гри на ударних інструментах цифрову аудіостанцію GarageBand. Серед її можливостей – запис музики, її редагування, записувати партію ударних інструментів, експериментувати зі стилями, жанрами. Це дає змогу почути партію ударних в ансамблі, оркестрі, відчувати її взаємодію з партіями інших інструментів. Позивним для процесу навчання гри на ударних інструментах є можливість ввімкнути метроном та відслідкувати ритмічну точність виконання твору. Підсумовуючи зауважимо, що платформа GarageBand поєднує можливості поєднання творчого та освітнього процесу, виконання навчальних завдань та креативних форм.

Отже, інтеграція цифрових інструментів у процес навчання гри на ударних інструментах є провідною тенденцією мистецької освіти. Використання електронних платформ, засобів розширює традиційні методи та форми освітнього процесу. Вони сприяють розвитку технічної майстерності, ритмічних навичок. Також варто підкреслити, що цифрові інструменти мотивують здобувачів, посилюють їх навчальний інтерес. Сказане підкреслює важливе значення впровадження цифрових інструментів у процес навчання гри на ударних інструментах, що потребує ґрунтового наукового осмислення.

Список використаних джерел:

1. Замишляєв Д. Теоретичні засади формування професійних компетенцій у процесі інтерпретаторської діяльності студентів класу ударних інструментів. Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання. № 5. 2024. С. 70–78.
2. Мозгальова Н., Мартинюк А., Бондарчук О. Дистанційне навчання у формуванні фахової компетентності музикантів. Наукові перспективи. 2022. № 1 (19). С. 499–506.
3. Rohotchenko O., Zuziak T., Kizim, S., Rohotchenko, S., & Shynin, O. Information and Communications Technology in the Professional Training of Future Professionals in the Field of Culture and Art. Postmodern Openings, Vol. 12 No. 3 (2021), 134-153.
<https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/3642>
4. Novosadov Y., Mozgalov A., Balan V. Distance education as a means of improving the organization of the educational process. Baltic Journal of Legal and Social Sciences. №4. P. 133-140. <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2024-4-14>

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.54>

Зиновій Буркацький

м. Одеса, Україна

ORCID: 0000-0002-3566-0821

e-mail: zinovyburkatsyy@gmail.com

ЕТЮДИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОЇ ТА ІНТОНАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЛАРНЕТИСТА

Анотація. Тези присвячені ролі етюдів у процесі формування технічної та інтонаційної культури кларнетиста. Висвітлюється їх значення як важливого педагогічного засобу розвитку виконавської техніки, координації дихання, артикуляції та інтонаційної точності. Наголошується на тому, що систематична робота над етюдним репертуаром сприяє вдосконаленню музичного слуху, формуванню виконавської стабільності та підготовці до виконання складних художніх творів.

Ключові слова: етюд, кларнет, технічна культура, інтонаційна культура, виконавська майстерність, музично-виконавська підготовка.

Abstract. The theses are devoted to the role of études in the process of forming the technical and intonational culture of a clarinetist. Their significance is highlighted as an important pedagogical means for developing performance technique, breath coordination, articulation, and intonational accuracy. It is emphasized that systematic work on étude repertoire contributes to the improvement of musical hearing, the formation of performance stability, and preparation for performing complex artistic works.

Keywords: étude, clarinet, technical culture, intonational culture, performance mastery, musical performance training.

У системі сучасної вищої музичної освіти важливе місце посідає формування виконавської майстерності майбутніх інструменталістів. Професійна підготовка кларнетиста передбачає комплексний розвиток технічних, художньо-виразних та інтерпретаційних навичок, що забезпечують високий рівень виконавської культури. Одним із ключових засобів формування таких умінь є робота над етюдним репертуаром, який традиційно використовується у педагогічній практиці навчання гри на духових інструментах. Етюди поєднують технічні завдання з художнім змістом, сприяючи системному розвитку виконавця.

Інструментальний етюд у музично-педагогічній практиці розглядається не лише як технічна вправа, а й як особлива форма навчального музичного твору, спрямована на розвиток конкретних виконавських навичок. Для кларнетиста етюдний репертуар має особливе значення, оскільки специфіка інструмента потребує ретельної роботи над диханням, артикуляцією, інтонаційною точністю, гнучкістю звуковедення та рівномірністю технічних рухів. Саме етюди дозволяють цілеспрямовано розвивати ці якості, поступово ускладнюючи технічні завдання та розширюючи художні можливості виконавця.

Виконання етюдів сприяє формуванню базових технічних умінь кларнетиста. Серед них особливу роль відіграють розвиток пальцевої техніки, координації рухів, чіткої артикуляції та стабільності інтонації. Робота над гамоподібними пасажами, арпеджіо, різними видами штрихів і ритмічних формул сприяє виробленню технічної свободи, необхідної для виконання складного концертного репертуару. Водночас етюди допомагають формувати навички контролю над якістю звуку, рівномірністю реєстрів, точністю інтонування у різних динамічних і тембрових умовах.

Особливе значення має робота над звуковеденням. Кларнет відзначається широкими тембровими можливостями та значною амплітудою реєстрів, що потребує від виконавця вміння досягати однорідності звучання у всьому діапазоні інструмента. Етюди, спрямовані на розвиток легато, кантиленного звуковедення та динамічної гнучкості, сприяють формуванню культури звуку. Завдяки систематичній роботі над такими вправами кларнетист набуває здатності досягати плавності фразування, виразності мелодичної лінії та стилістичної відповідності виконання.

Поряд із технічними аспектами етюдний репертуар виконує важливу художньо-виховну функцію. Багато етюдів, особливо у творчості композиторів ХІХ–ХХ століть, мають виразну музичну образність, що дозволяє розглядати їх як невеликі концертні п'єси. У процесі роботи над такими творами формується здатність до художнього мислення, розуміння стилю, відчуття музичної форми та драматургії. Таким чином, етюд стає не лише засобом технічного тренування, а й важливим етапом становлення інтерпретаційних навичок виконавця.

Важливим аспектом роботи над етюдами є формування метроритмічної стабільності. Різноманітність ритмічних структур, використання складних синкопованих і пунктирних ритмів сприяють розвитку точності ритмічного відчуття та координації між диханням і технічними рухами. Для кларнетиста це має особливе значення, адже ритмічна чіткість безпосередньо пов'язана з якістю артикуляції та ясністю музичної мови.

У педагогічній практиці важливим є системний підхід до добору етюдного репертуару. Послідовність ускладнення технічних завдань, стилістична різноманітність і відповідність рівню підготовки здобувача дозволяють забезпечити поступовий розвиток виконавської майстерності. Відомі збірки етюдів для кларнета, створені провідними композиторами та педагогами, охоплюють широкий спектр технічних і художніх завдань, що робить їх незамінним компонентом освітнього процесу.

Окрім суто технічного розвитку, робота над етюдами сприяє формуванню професійної дисципліни виконавця. Регулярне опрацювання таких творів розвиває навички самоконтролю, уважності до деталей, аналітичного підходу до музичного тексту. Виконавець навчається працювати над складними фрагментами, знаходити ефективні способи подолання технічних труднощів, удосконалювати власну виконавську техніку.